

แหล่งใต้

สมปราชญ์ อัมมะพันธุ¹

ชาวบักขี้ใต้มีวัฒนธรรมที่ดิงงามอย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นที่เลื่องลือกันจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของเอกบุรุษชาวบักขี้ใต้ก็คือ ความรักพวกรักพ้อง ชาวบักขี้ใต้ชอบคบหาสมาคมกับเพื่อนฝูง คือ มีเพื่อนเป็นฝูงๆ (ความจริงคำว่า “ฝูง” ไม่ค่อยจะสุภาพนัก แต่คนบักขี้ใต้ชอบมีเพื่อนมากมายจริงๆ) ยิ่งถ้าเป็นพวกสะตอด้วยกันก็ยิ่ง เป็นคนบักขี้ใต้ด้วยกันแล้วยิ่งเท่าไรเท่ากัน ถ้ามีเรื่องมีราวกับใครขอให้รู้ว่าเป็นพวกสะตอแล้วเป็นต้องช่วยเหลือกันสุดฤทธิ์เขารักกันเหมือนสะตอที่อยู่ฝักเดียวกัน เรียกว่า “มีสุขร่วมเสพมีทุกข์ร่วมต้าน” กันทีเดียว

ชาวบักขี้ใต้เป็นคนที่มีน้ำใจ ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากคำพังเพยที่กล่าวขานกันมาตั้งแต่โบราณนานมาแล้วว่า

“วาน = ถั่น แทก = กระทบ ฟาก = พื่น”
(เรือนชาวบักขี้ใต้สมัยก่อนนิยมทำด้วยฟากไม้ไผ่)

ข้อความข้างบนมีความหมายว่า เมื่อไหร่ที่มีแขกมาเยี่ยมที่บ้าน พอกัน (ของแขก) กระทบพื่นเรือน ก็ต้องให้เขาได้รับประทานอาหารทันที เข้าทำนองคำพังเพยของภาคกลางที่ว่า

“เป็นธรรมเนียมไทยแท้แต่โบราณ ใครมาถึงเรือนชานต้องต้อนรับ”

นอกจากนี้ยังมีคำพูดที่แสดงออกถึงความมี

น้ำใจโอบอ้อมอารีของชาวบักขี้ใต้ที่มีต่อผู้อื่นอย่างเหลือล้นอีก เช่น

เมื่อได้รับประทานอาหารหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีรสชาติดีอร่อยๆ ถูกอกถูกใจ ชาวบักขี้ใต้ก็จะพูดว่า “ฮาย...หรือบอกเขากันตะ”

หมายความว่า “โอ้ย...อร่อยบอกเขาด้วยเถิด”

แสดงว่า อาหารนี้อร่อยมาก กรุณาบอกให้คนอื่น ๆ ได้มารับประทานด้วย เป็นการบ่งบอกถึงค่านิยมว่าชาวบักขี้ใต้เป็นคนไม่เห็นแก่ตัวแถมมีน้ำใจ ถ้ามีอะไรดี ๆ ก็หวังจะได้แบ่งปันให้ผู้อื่นได้ลิ้มลอง เพื่อจะได้ช่วยอร่อยโดยทั่วกัน ซึ่งไม่เหมือนกับคนบางภาคพอตัวเองได้รับประทานอะไรที่อร่อย ๆ ก็จะพูดว่า

“โอ้ย...อร่อยอย่าบอกใครเชียว”

(ก็เชิญรับประทานไปคนเดียวเถิดครับ) ท่านเห็นความแตกต่างทางวัฒนธรรมมั๊ยครับ

ชาวบักขี้ใต้เป็นกลุ่มคนที่เขา (นักวิชาการ) ศึกษาวิจัยแล้วสรุปว่าชาวบักขี้ใต้เป็นผู้บริการที่แย่ที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับชาวไทยในภาคอื่นของประเทศไทย เรื่องรูปร่างหน้าตาก็สวยพอสู้กับคนภาคอื่นได้ แต่เรื่องสีผิวออกจะเข้มจัดกว่าคนภาคอื่น โดยเฉพาะถ้าเปรียบเทียบกับชาวเหนือ

¹ รองศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เขวากันว่าชาวปักยี่ได้ผิวก็ดำ เสียงก็ห้วนสั้น กระด้าง แดมไม่มีหางเสียง เมื่อให้บริการหรือเวลาพูดจา คนปักยี่ได้จึงมีเสียงห้วน เสียงดัง หนักก็ดูน่ากลัว (อยู่แล้ว) แดมเสียงดู ที่สำคัญคือ ชาวปักยี่ได้เวลาพูดจะไม่มีหางเสียงเหมือนคนภาคอื่นเขา

ดังเช่น ชาวเหนือ เวลาพูด เขจะมีหางเสียงด้วยคำว่า “จ้าว” เช่น

(ปี่ไปไหนมาจ้าว)

(ปี่ = พี่ จ้าว = อะ, อะ)

“เชิญปี่ข้างในก่อนจ้าว”

เห็นมัยครับ คนพูดหน้าก็ขาว ผิวก็สวย เสียงก็เพราะน่าฟังออก หรือชาวภาคกลางเขาก็จะมีหางเสียงด้วยคำว่า “ครับ อะ หรืออะ” ทำให้น้ำเสียงอ่อนโยน สุภาพ ชวนฟัง แต่ชาวปักยี่ได้เวลาพูดคนภาคอื่นเขาบอกว่าชาวปักยี่ได้พูดเร็ว ชาวปักยี่ได้บอกอย่างไม่พูดเร็ว แต่เราตัดคำ เช่น คำว่า สะพานปักยี่ได้ก็ออกเสียงว่า “พาน” ตลาด ปักยี่ได้ก็ออกเสียงว่า “หลาด” และไม่มีหางเสียง เช่น ชาวปักยี่ได้

2 คนพูดจากัน

คนที่ 1 : เต็มมาแต่ไหน

(คุณมาจากไหน)

คนที่ 2 : หลาด

(ผมมาจากตลาด)

คนที่ 1 : เดินกินข้าวแล้วม้าย

(คุณทานข้าวมาหรือยัง)

คนที่ 2 : ม้าย

(ยังไม่ได้ทาน)

ท่านลองคิดดูสิครับ ขนาดสิ่งของเครื่องใช้ ซึ่งเป็นวัตถุแท้ๆ ชาวปักยี่ได้ยังเรียกอย่างรักใคร่ว่า “แม่” บ้าง “โลก หรือ ลูก” บ้างเลย เพราะชาวปักยี่ได้จะมีคำบอกลักษณะหรือขนาดของวัตถุ สิ่งของใดมีขนาดเล็ก ชาวปักยี่ได้ก็จะเรียกว่า “โลก (ลูก)” สิ่งใดที่มีขนาดใหญ่ ชาวปักยี่ได้ก็จะเรียกอย่างนับถือว่า “แม่” เช่น

โลกโคม คือ กะละมังขนาดเล็ก

โลกถ้วย คือ ถ้วยใบเล็ก

โลกขวาน คือ ขวานขนาดเล็ก

โลกเคย คือ ปลาเล็ก ปลาน้อยหรือปลาเบ็ด

เห็นมัยครับ เขาพูดกันสั้นๆ แต่ได้ใจความ แม้จะตัดคำเหมือนที่เขาล้อกันว่าชาวปักยี่ได้พูดได้เร็วมาก ขนาดรถไฟ 2 ขบวนวิ่งสวนกัน ชาวปักยี่ได้ยังเจรจากันรู้เรื่องเลย เช่น

คนที่ 1 : ไหน อะ
(คุณมาจากไหนละ)

คนที่ 2 : ไหญ่
(ผมมาจากหาดใหญ่)

ห้วน สั้น และไม่มีหางเสียง แต่ชาวปักยี่ได้บางคนเขาบอกว่าใครว่าชาวปักยี่ได้พูดไม่มีหางเสียง ชาวปักยี่ได้พูดก็มีหางเสียงเหมือนกันนะ

ผมเลยบอกว่าไหนที่ลองยกตัวอย่างหน่อยซี เขาก็ยกตัวอย่างให้ฟังว่า

ที่โรงเรียน ครูคนหนึ่งส่งเด็กนักเรียนว่า : นี่เธอช่วยหยิบหนังสือมาให้ครูทีดี

เห็นมัยชาวปักยี่ได้พูดก็มีหางเสียงเหมือนกัน ผมเลยบอกเขาว่า คำว่า “ทีดี” นั้นไม่ใช่หางเสียงหรอกครับ แต่มันเป็นภาษาทองแดง คือภาษาที่มีเสียงเพี้ยนออกไป โดยใช้คำภาษาถิ่นได้ แต่ให้มีสำเนียงเป็นภาษากลางต่างหาก

แม้ว่าชาวปักยี่ได้พูดไม่มีหางเสียง พูดสั้นห้วน ทำให้ดูเหมือนว่าไม่ค่อยจะสุภาพ แต่ชาวปักยี่ได้ก็มีคำสุภาพใช้เหมือนกัน แล้วดูเหมือนจะมีคำบ่งบอกถึงความสุภาพมากกว่าภาษาของภาคอื่นเสียด้วยซ้ำไป

แม่โคม คือ กะละมังขนาดใหญ่
แม่ขัน คือ ขันใบใหญ่
แม่ขวาน คือ ขวานเล่มใหญ่
แม่เสื่อ คือ เสื่อสุท หรือเสื่อนอกหรือชุดสากล
แม่เต่า คือ แม่ใหญ่ หรือยาย

เห็นมั๊ยครับ ชาวปักยี่ได้พูดสุภาพขนาดไหน แถมสิ่งของบางอย่างที่มีขนาดทั้งใหญ่และเล็ก ชาวปักยี่ได้ก็เรียกอย่างสุภาพและทะนุถนอมว่า “โลก” (ลูก) หมด เช่น

โลกทัด คือ ประทัด
โลกไฟ คือ ถ้วยไฟฉาย

อะไรจะสุภาพแบบนี้ ขนาดมีรถยนต์ยี่ห้อหนึ่งเขาออกแบบให้มีขนาดเล็กมาก เพื่อนผมซื้ให้ผมดูแล้วบอกผมว่า

“ไม่ใช่ใคร เซอร์รถยนต์มาคันหนึ่ง แต่ได้โลกรถมาท่อนเดียว”

เช้าวันหนึ่ง เพื่อนของผมวิ่งหน้าตาตื่นมาแต่เช้า บอกผมว่าให้ช่วยนำเขาไปสถานีตำรวจหน่อย เขาจะไปแจ้งความ

ผมเลยถามเขาว่า : คุณจะไปแจ้งความเรื่องอะไร

เพื่อนเขาตอบผมว่า : ผมอีไปแจ้งความว่า เพื่อนลักวัว

ฟังดูซิครับ ขนาดคนขโมยวัวไป ชาวปักยี่ได้ยังเรียก “ขโมย” ว่า “เพื่อน” เลย

อีกคืนหนึ่ง ชายแก่คนหนึ่งวิ่งเลือดโชกมา ผมเห็นเข้าก็ถามไปตามประสาคนชอบยุ่งเรื่องของชาวบ้านว่า

ผม : ลุงไปโดนอะไรมาถึงเลือดโชกอย่างนี้

ลุง : เพื่อนลักตีหัวผมครับ

เห็นมั๊ยครับ ลุงแก่ถูกคนเขาตีจนหัวแบะ เลือดโชกไปทั้งตัว แกยังเรียกหมอนั้นว่า “เพื่อน” เลย

ต่อไปนี่ใครว่าชาวปักยี่ได้พูดไม่สุภาพ ผมเห็นจะต้องกำหัวชนฝากันแล้วละครับ

